

Brasilia

Pierre Liljefeldt
Praktikant Sonya Ayeb Karlsson

UD-AME Dnr 34

Brasiliens program för accelererad tillväxt

Sammanfattning

Brasilien är idag ett land med 20 år av bristande infrastrukturinvesteringar. Vägarna är otillräckliga. Hamnarna har samma kapacitet som 1980. Det finns idag färre kilometer järnväg jämfört med 1960 och inte alls för persontrafik. Energiproblemen är inte lösta och elavbrott är vanliga. För att öka investeringstakten i infrastruktur samlade den brasilianska regeringen de statliga investeringsprogrammen i ett program för accelererad tillväxt, PAC. Första fasen av PAC under 2007–2010 omfattade investeringar på 646 miljarder BRL. Förra året lanserades en fortsättning på programmet som fram till 2014 omfattade ytterligare satsningar på 959 BRL på infrastruktur, särskilt inom energi – vattenkraft, olja och gas – samt transport samt bostäder.

Brasilien är ett land av kontinental storlek med en hög grad av urbanisering – över 70% bor i städer. Den låga investeringsgraden i fysisk infrastruktur ges många gånger som förklaring till varför Brasiliens ekonomi inte växer snabbare. Privata och offentliga investeringar i infrastruktur låg tillsammans på drygt 2% av BNP mellan 2001–2007, medan Sydostasien i snitt låg på 4–6% och att 3% krävs för att upprätthålla nuvarande infrastruktur.

Ett exempel på den bristfälliga infrastrukturen är att det interurbana vägnätet spelar en helt dominerande roll vad gäller kommunikationer. 60% av all frakt av gods för handel och hela 97% av passagerartrafiken går via vägar. Av Brasiliens vägnät på 1,8 miljoner km är enbart 13% belagd väg, vilket är extra problematisk under väderförhållanden såsom kraftiga regn och extrem torka (jmf USA har 66% belagd väg).

Regeringens program för accelererad tillväxt

Den bristande infrastrukturen och otillräckliga investeringar i denna har inneburit hinder för den ekonomiska utvecklingen vilken var anledningen till att det statliga investeringsprogrammet för accelererad utveckling (*Programa de Aceleração do Crescimento*, PAC) lanserades i januari 2007.

PAC består av följande fem investeringsområden:

- 1) Infrastruktur
- 2) Stimulering av krediter och finansiering
- 3) Förbättring av investeringsklimatet
- 4) Förenkling och förbättringar av skattesystemet
- 5) Långsiktiga finanspolitiska åtgärder

Programmet syftade till att samla flera stora redan planerade infrastrukturprojekt och reformer som sågs som nödvändiga för att förbättra det makroekonomiska klimatet för ökad tillväxt under samma paraply. Målen var att främja ökad tillväxt, sysselsättning och levnadsförhållanden hos den brasilianska befolkningen genom att 1) skapa incitament för privata investeringar 2) öka offentliga investeringar och 3) undanröja byråkratiska, administrativa och legislativa hinder för tillväxt. Många av projekten var vid lanseringstillfället redan på planeringsstadiet eller påbörjade. Tidsplanen för den första fasen fastslogs till 2007–2010.

Budgeten för programmet uppgick till 504 miljarder BRL 2007¹, största delen avsattes till investeringar i energisektorn (knappt 50%). För att tackla finanskrisen och för att möjliggöra exploatering av den nyfunna *pre-salt* oljan utanför Rio de Janeiros kust expanderades PAC år 2009 med ytterligare drygt 142 miljarder BRL till att totalt ha projekt för 646 miljarder BRL budgeterade för perioden 2007–2010.

Under 2010 hade Brasiliens investeringar i infrastruktur ökat till knappt 3,3 % av BNP.

Till logistik avsattes drygt 37 miljarder BRL där vägnätet är den dominerande komponenten. Denna summa uppgår dock endast till 13% av vad som var nödvändigt, enligt en studie av IPEA. Brasiliens ledande nyhetsmagasin *Veja* menar samtidigt att endast 30% av de planerade PAC-projekten fortlöper

¹ 1 BRL = 3,8 SEK (2011-03-24)

enligt den uppsatta tidslinjalen. De mest försenade enligt tidningen är projekten i logistiksektorn.

Fortsatta investeringar – PAC II

För att försäkra kontinuitet i de stora investeringarna lanserades PAC II under 2010. Huvudambitionen med den nya delen av utvecklingsprogrammet är att fokusera på första investeringsområdet i PAC I – infrastruktur.

PAC II består av sex olika områden:

- 1) Förbättringar av levnadsstandarden i storstäder
- 2) Öka täckningen av olika tjänster i favelaområden genom statlig närvaro
- 3) Minska bostadsbristen och främja byggsektorn i särskilda bostadsprojekt
- 4) Investeringsinsatser på vatten- och el-tillgång till samtliga medborgare
- 5) Utvidgning av landets logistiska nätverk
- 6) Tryggare energiförsörjning genom satsningar på förnyelsebara energikällor

Investeringarna i PAC II löper från 2011–2014 och ligger totalt på 959 miljarder BRL. Av de olika investeringsområdena så är det i PAC II precis som PAC investeringarna i energisektorn som är störst, på 461,6 miljarder BRL. Olja och gas är den största utgiftsposten, följt av el-generation (vattenkraft) och transmission. Eftersom de outnyttjade vattentillgångarna finns i norra Brasilien och den största konsumtionen i södra delarna är transmissionen en stor investeringpost. En stor del av PAC II budgeten, 278,2 miljarder BRL, har avsatts till bostadsprojektet *”Minha Casa, Minha Vida”* *Minha Casa* som är Brasilien motsvarighet till det svenska miljonprogrammet, på fem år ska tre miljoner bostäder byggas och genom det även skapa nya arbetsmöjligheter och inkomstillfällen inom byggsektorn. 104,5 miljarder BRL är budgeterade för transportsatsningar. Inom transportsegmentet är knappt 50 miljarder avsatta till förbättring av det existerande vägnätet och drygt 40 miljarder för utbyggandet av järnvägsnätet (med snabbtåg São Paulo – Curitiba och Campinas – Belo Horizonte, utöver den tidigare planerade linjen São Paulo – Rio de Janeiro). Resterande ca 13 miljarder går framförallt till expansion av flygplatser och hamnar. 632 miljarder BRL har redan nu avsatts till investeringar från 2015 och framåt, efter nästa presidentval.

Svenska företag som skördat frukter av PAC

Storbolagen ABB och Skanska är två svenska företag som har vunnit flera upphandlingar inom PAC, bl.a. ABB för att bygga världens längsta kraftledning, 250 mil, från Amazonas till São Paulo, i samband med byggandet av vattenkraftverk i Rio Madeira. Skanska har fått flera

underleverantörskontrakt av Petrobras i byggandet av raffinaderier i delstaten Rio de Janeiro. Det svensk-brasilianska byggföretaget Cristal bygger just nu 20 000 bostäder i delstatshuvudstaden Goiania, Goiás inom *Minha Casa* och Göteborgsbaserade Floatel levererade sin första serviceplattform för oljeplattformar till Petrobras tidigare i år. Det finns stora affärsmöjligheter för svenska bolag, inte minst inom bygg- och energisektorn.

PAC-medel har avsatts för de stora infrastrukturprojekten som planeras inför VM 2014 i de 12 värdstäderna och i Rio de Janeiro även inför OS 2016. Här finns det potential till affärer för svenska bolag. Alltifrån sophantering till säkerhetssystem kommer att investeras. Delstaten Rios ekonomi är jämförbar med Chiles och växer just nu i hög takt och kommer att erhålla mycket av investeringarna i PAC tack vara gas- och oljefyndigheter. Fyra geografiska utvecklingsområden har identifierats:

- Norr – Hamnkomplexet Acu och oljeutvinning
- Öst – Rio de Janeiro Petrochemical Complex (Comperj)
- Sepetiba – logistiskt centrum, hamnar, motorväg och industrier
- Syd – Kärnkraftsverket Angra-3

I samband med den industriella utvecklingen runt staden planeras utbyggnad av tunnelbanan, flygplatserna, ringled, hamnarna och renovering av flera bostadsområden i staden.

Utvecklingsbanken BNDES roll

Den brasilianska utvecklingsbanken BNDES är en statsägd brasiliansk utvecklingsbank som spelar en central roll i PAC som ansvarig institution för att tillgängliggöra billigt kapital för utlåning till projekten. Banken förväntas att låna ut ca 140 miljarder BRL under 2011 vilket motsvarar över 500 miljarder kronor. Detta innebär en större belåningsomsättning än Världsbanken. BNDES utlåningsränta är i genomsnitt 6%, vilket kan jämföras med genomsnittliga marknadsräntor för företag som inte har rätt att låna av BNDES på 29%. BNDES lånar framförallt ut till de stora brasilianska byggnads- och konstruktionsföretagen, oljebolaget Petrobras och gruvbolaget Vale.

PACs framtid

Programmet är under ständig kritik i media pga flertalet uppdagade korruptionsskandaler och dåliga arbetsförhållanden för arbetarna. När president Dilmias statssekreterare från hennes tid som minister ansvarig för PAC blev anklagad för korruption las flera projekt på is, för att sedermera

återupptas. Förseningarna är en annan punkt som dagligen är i rubrikerna. Ett exempel är snabbtåget som planeras byggas mellan São Paulo och Rio de Janeiro som från början skulle vara klart till fotbolls-VM 2014 men som nu kanske inte kommer att bli klart förrän efter OS 2016.

President Dilma Rousseff har en personlig koppling till programmet då hon innan hon blev presidentkandidat var ansvarig minister i Lulas regering för PAC. Under valkampanjen till presidentposten presenterades Dilma som ”PACs moder”.

MARKOVIC

CC:

UD-MK

UD-IH

UD-FIM-PES

Lundqvist, Maria

Wollter, Anders

Erlandsson Juárez, Kristine

Norin, Johan

Santiago de Chile, Ambassaden

Buenos Aires, Ambassaden

Bogota, Ambassaden

Guatemala, Ambassaden

Havanna, Ambassaden

Mexico, Ambassaden

Washington, Ambassaden

Ottawa, Ambassaden

Markovic, Annika

Carlsson, Gudrun

Ståhl, Mikael

Briggs, Filippa

Ayeb Karlsson, Sonja

Liljefeldt, Pierre